

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hqar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 25. јун 2014. године

Предмет бр. 349/09

Спасена МАРКОВИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 25. јуна 2014. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ

Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменуте жалбе, уложене сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, обављеног такође и електронским путем, у складу са правилом 13 § 2 свог Пословника, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 14. априла 2009. године и уписана је 30. априла 2009. године.
2. Дана 3. маја 2011. и 4. априла 2012. године, Комисија је од жалиоца затражила додатне информације. Дана 12. априла 2012. године, Комисија је добила додатне информације од жалиочевог сина који је затражио да заступа своју мајку. Дана 15. маја 2012. године, Комисија је добила додатне информације од жалиоца као и захтев да се њен син евидентира као жалилац због њеног лошег здравственог стања.

3. Дана 6. децембра 2012. године, Комисија је прогласила жалбу делимично прихватљивом.
4. Дана 10. децембра 2012. године, Комисија је проследила своју одлуку СПГС-у и затражила УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, као и копије истражних списа који се односе на предмет. Дана 19. фебруара 2013. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
5. Дана 23. јуна 2014. године, Комисија је добила објашњење од Канцеларије за везу са судовима при косовском Министарству правде, а 24. јуна 2014. добила је додатне информације од Општинског суда у Сувој Реци.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

6. Жалилац је бивши становник Косова, са тренутним пребивалиштем на територији уже Србије. Она тврди да има имовинско право на неколико непокретности, укључујући кућу и остале објекте, као и воћњак и земљиште у селу Муштутиште, у општини Сува Река. Из достављене документације чини се да је жалилац са породицом живела у горенаведеној имовини до доласка КФОР-а јуна 1999. године, када су били приморани да је напусте из безбедносних разлога. Њен супруг, г. Станислав Марковић, није напустио имовину и нестао је. Из документације се види да је жалиочев син обавештен да је део ове имовине уништен током марта 2003. године.
7. Дана 7. јуна 2004. године, жалиочев син је поднео тужбу Општинском суду у Сувој Реци против УНМИК-а, КФОР-а, Општине Сува Река и Привремених институција самоуправе (ПИС), којом тражи надокнаду штете за уништену породичну кућу и пратеће објекте који су се налазили на поседу у селу Муштутиште, на катастарским парцелама бр. 1977.
8. До краја 2008. године, Општински суд у Сувој Реци није контактирао жалиоца нити су заказана саслушања.
9. Током 2004. године, судовима на Косову је поднето око 17.000 захтева за надокнаду штете, већином од стране косовских Срба који су 1999. године напустили своје домове на Косову због непријатељске агресије, а чија је имовина касније била оштећена или уништена. Са циљем да задовоље законски петогодишњи лимит за предају грађанских захтева за надокнаду штете, ови жалиоци су поднели своје захтеве у отприлике исто време током 2004. године. Захтеви су били управљени против неке од комбинација следећих институција: УНМИК-а, КФОР-а, ПИС-а и релевантне општине (видети Саветодавна комисија за људска права (у даљем тексту: ХРАП), *Милогорић и остали*, предмети бр. 38/08, 58/08, 61/08, 63/08 и 69/08, мишљење од 24. марта 2010, § 1; за правну основу по којој су жалиоци засновали своје захтеве видети исто мишљење, § 5).
10. У вези са овим предметима, директор Одељења правде (ОП) при УНМИК-у послао је 26. августа 2004. године писмо председницима свих општинских и окружних судова и председнику Врховног суда Косова, у коме помиње да је поднето „преко 14.000“ таквих захтева. Указао је на „проблеме које ће судови имати због тако великог прилива захтева“ и замолио је да се „не заказују [такви] предмети док не

будемо заједно одлучили како најбоље да их решимо“ (за пуни текст писма видети мишљење о предмету *Милогорић и остали*, наведеном горе у § 9, при § 6).

11. Дана 15. новембра 2005. године, ОП је упутио обавештење судовима да почну рад на захтевима у вези са штетом коју су нанела идентификована физичка лица, као и у вези са штетом учињеном након октобра 2000. године, имајући у виду да „препреке ефикасном решавању ових случајева“ више нису постојале. Захтеви који се тичу догађаја пре октобра 2000. године нису обухваћени овим писмом.
12. Дана 28. септембра 2008. године, директор ОП-а упутио је савет судовима да би случајеве који нису били заказани по захтеву од 26. августа 2004. године требало сада да обраде.
13. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
14. Дана 17. маја 2010. године, Општински суд у Сувој Реци је донео одлуку против жалиочевог сина у вези са захтевом за одштету.

III. ЖАЛБА

15. У погледу тога што је жалба проглашена прихватљивом, жалилац у суштини тврди да је поступак који се тиче њеног захтева за одштету за оштећену имовину обустављен те јој је онемогућено да њен захтев буде решен, чиме је прекршено њено право на приступ суду према члану 6 § 1 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП). Она се такође жали на то што, услед обустављања, поступак није решен у догледно време, чиме је дошло до кршења члана 6 § 1 ЕКЉП. Коначно, она тврди да је, из истог разлога, њено право на ефикасан правни лек сходно члану 13 ЕКЉП такође прекршено.

IV. ПРАВО

A. *Наводно кршење члана 6 § 1 ЕКЉП*

16. У својим примедбама на меритум жалбе, СПГС тврди да жалилац није доставила никакав доказ да је покренула било какву законску радњу код било ког суда на Косову нити покушала да поврати своју имовину упућивањем захтева Дирекцији за стамбена и имовинска питања. СПГС наводи да је горепоменути судски поступак код Општинског суда у Сувој Реци био покренут у име г. Тодора Марковића, а не у име жалиоца. Он тврди да се „[тај] поступак не односи на гђу Спасену Марковић и да њиме није потврђено да је она власник имовине о којој је реч. Сходно томе, ХРАП не може да установи да је било које право жалиоца прекршено у вези са поступком који је покренуо г. Тодор Марковић“. Из истог разлога, СПГС тврди да жалилац није исцрпла сва доступна средства ревизије у поступку решавања своје првобитне тужбе пре улагања жалбе пред ХРАП-ом, како налаже члан 3.1. Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12.

17. Општински суд у Сувој Реци обавестио је Комисију да је предмет покренут 7. јуна 2004. године.
18. Члан 3.1 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 предвиђа да Комисија сме да се бави предметима једино након што утврди да су искоришћени сви остали доступни правни лекови за наводно кршење права.
19. Комисија напомиње да се жалба делимично односи на дужину трајања поступка. Такве жалбе се могу поднети Комисији чак и пре окончања поступка који је предмет жалбе (видети, на пример, случај *Бићер против Турске*, бр. 19441/04, пресуда ЕСЉП од 20. јула 2010, § 20, у погледу пријава Европском суду за људска права (ЕСЉП)). Комисија заиста не увиђа како чињеница да је поступак и даље на чекању може исправити наводно кршење члана 6 § 1 ЕКЉП које проистиче из трајања поступка (видети случај *Тодоров против Бугарске*, бр. 39832/98, одлука ЕСЉП од 6. новембра 2003. године).
20. СПГС није назначио ниједан конкретан правни лек доступан жалиоцу у погледу трајања поступка пред Општинским судом у Сувој Реци. Са своје стране, Комисија не види ниједан такав правни лек.
21. Према томе, Комисија закључује да жалба не може бити одбачена на основу неисцрпљености правних лекова у смислу члана 3.1 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12.
22. Даље, Комисија напомиње да је 15. маја 2012. године жалилац упутила захтев да се њен син, г. Тодор Марковић, евидентира као жалилац због њеног лошег здравственог стања (видети изнад, § 2). Комисија напомиње да је г. Марковић обавестио Комисију да је тужба поднета у његово име и у име његове мајке и да обоје полажу право на предметну имовину. С тим у складу, Комисија закључује да, пошто и жалилац и њен син полажу право на предметну имовину након нестанка њеног супруга, г. Станислава Марковића, јуна 1999. године, (видети изнад § 6), чињеница да се у тужби поднетој Општинском суду у Сувој Реци налази само име г. Тодора Марковића не спречава гђу Марковић да Комисији уложи жалбу поводом обустављања поступка. Такође, пошто је гђа Марковић затражила да се њен син евидентира као жалилац због њеног лошег здравственог стања, Комисија прихвата њен захтев. Следствено томе, Комисија одбацује овај приговор СПГС-а.
23. Комисија напомиње да се у предмету жалиоца покрећу питања која су у суштини други жалиоци већ поднели Комисији. Комисија подсећа да је, на пример, у спојеним предметима *Милогорић и остали* (наведеним у § 9 изнад) размотрила жалбе петоро жалилаца који су такође били власници непокретности на Косову. Године 1999, у страху од непријатељске агресије, они су такође напустили своје домове на Косову. Њихова имовина је оштећена или уништена током друге половине 1999. године, након доласка УНМИК-а и КФОР-а на Косово. Ови жалиоци су такође поднели тужбе 2004. године надлежним општинским судовима против УНМИК-а, КФОР-а, ПИС-а и релевантних општина, тражећи одштету за штету нанету њиховој имовини. Ни они нису контактирани од стране судова и нису заказана рочишта због горенаведене интервенције ОП-а којом су заустављени судски поступци од августа 2004. до септембра 2008. године. У овим предметима, Комисија је закључила да је право жалилаца да о њиховом захтеву одлуче судови било прекршено.

24. У светлу горе наведеног, Комисија закључује да је постојало кршење члана 6 § 1 ЕКЉП у погледу немогућности жалилаца да о њиховим захтевима одлуче судови и да није неопходно да се засебно испита питање дужине поступка.

V. Наводно кршење члана 13 ЕКЉП

25. Комисија закључује да се жалба према члану 13 ЕКЉП (право на ефикасан правни лек) у основи односи на иста питања као и она разматрана према члану 6 § 1. Под овим околностима, она констатује да се не појављују посебна питања према члану 13 ЕКЉП (ХРАП, *Милогорић и остали*, наведен у § 9 изнад, при § 49).

V. ПРЕПОРУКЕ

26. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.

27. Комисија сматра да УНМИК треба да предузме одговарајуће кораке за адекватну накнаду према жалиоцу, за претрпљену нематеријалну штету која је резултат продуженог обустављања поступка који је он покренуо.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ПОСТОЈИ КРШЕЊЕ ЧЛАНА 6 § 1 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА У ПОГЛЕДУ НЕМОГУЋНОСТИ ЖАЛИОЦА ДА О ЊЕНОМ ЗАХТЕВУ ОДЛУЧИ СУД;**
- 2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА НИЈЕ ПОТРЕБНО ИСПИТАТИ ЖАЛБУ ПРЕМА ЧЛАНУ 6 § 1 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА У ВЕЗИ СА ДУЖИНОМ ПОСТУПКА;**
- 3. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА НИЈЕ ПОТРЕБНО ИСПИТАТИ ЖАЛБУ ПРЕМА ЧЛАНУ 13 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 4. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:**
 - a. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА АДЕКВАТНУ НАКНАДУ ЖАЛИОЦУ ЗА НЕМАТЕРИЈАЛНУ ШТЕТУ;**
 - b. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ У ЦИЉУ ПРИМЕНЕ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ.**

Андреј Антонов
Извршни службеник

Марек Новицки
Председавајући